

Inwentaryzacja przyrodnicza wykonana w ramach
termomodernizacji budynku Urzędu Miasta w Jeleniej
Górze na Placu Ratuszowym 58 pod kątem występowania
zwierząt chronionych (ptaków i nietoperzy)

autor opracowania
dr Iwona Gottfried

EKOZNAWCA

Wrocław, sierpień 2011

1. Wstęp

Ochronę ptaków i nietoperzy w naszym kraju reguluje szereg przepisów i porozumień. Głównym dokumentem jest *Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną* z dnia 28 września 2004 (Dz. U. Nr 220), będącym wypełnieniem zapisu zawartego w *Ustawie o Ochronie Przyrody* z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 92, Poz. 880). W odniesieniu do gatunków chronionych minister wykorzystując upoważnienie ustawowe wprowadził zakazy dotyczące m.in. zabijania, okaleczania, chwytania, transportu, pozyskiwania, przetrzymywania, a także posiadania żywych zwierząt, niszczenia jaj i postaci młodocianych, gniazd i innych schronień, umyślnego płoszenia i niepokojenia.

Wiele gatunków ptaków gnieździ się w pobliżu człowieka. Niektóre z nich wykorzystują różnego rodzaju szczeliny i nisze w naszych budynkach mieszkalnych. Wśród gatunków lęgowych, które potencjalnie mogą budować gniazda w/na budynkach wszystkie są chronione, a z pośród nich ochronie ścisłej podlegają:

- na strychach, stropodachach, w różnego rodzaju niszach: pustułka, pójdzka, jerzyk, wróbel domowy, mazurek, kopciuszek, gołąb miejski, jaskółka dymówka
- na elewacji w niewielkich szczelinach, otworach: szpak, kopciuszek, bogatka i modraszka, czasami sierpówka, grzywacz i muchołówka szara
- mocujące gniazda na elewacji budynków: jaskółka oknówka
- na nieużytkowanych balkonach: gołąb miejski, sierpówka, czasami kos, pustułka.

Większość, bo 12 z tych gatunków jest objętymi ochroną na podstawie Dyrektywy Ptasiej Unii Europejskiej (*the EC Directive on Wild Birds (79/4409/EEC)*) i wymaga ochrony.

Ochronę rodzimych gatunków nietoperzy sankcjonuje także podpisanie przez Polskę porozumień międzynarodowych - Konwencji Berneńskiej (*the Bern Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, Bern, 1979, Appendix II*), Konwencji Bońskiej (*the Bonn Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals, Bonn, 1979, Appendix II*) oraz Porozumienia o Ochronie Nietoperzy w Europie (*Agreement on the Conservation of Bats in Europe, EUROBATS, Appendix I*). Wszystkie występujące w Polsce nietoperze są również gatunkami objętymi ochroną na podstawie Dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej (*the EC Directive on the Conservation of Natural Habitats and of Wild Fauna and Flora (92/43/EEC)*). Siedem gatunków wpisanych do Załącznika II wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony. Wszystkie pozostałe umieszczone są w Załączniku IV i wymagają ścisłej ochrony. Większość gatunków nietoperzy należy do ssaków synantropijnych (występujących w sąsiedztwie człowieka). Często swoje kolonie rozrodcze lokalizują na strychach, pod obiciami lub w szczelinach budynku. W piwnicach znajdują dogodne warunki do zimowania. Również w okresie migracji pojedyncze osobniki często szukają okresowych schronień w budynkach.

2. Metodyka

Inwentaryzację wykonano 26 lipca 2011r. W czasie kontroli sprawdzono strychy oraz przeprowadzono obserwacje na zewnątrz budynków.

Podczas inwentaryzacji ornitologicznej poszukiwano nisz, otworów wentylacyjnych, szczelin i tym podobnych miejsc, w których chronione gatunki ptaków mogą zakładać gniazda. Budynki kontrolowano ze wszystkich stron również przy użyciu lornetki (10x50). Oprócz obserwacji wlatujących lub wylatujących osobników wyszukiwano też śladów obecności ptaków w postaci zabrudzeń elewacji np. odchodami lub czy ze szczelin i otworów nie wystaje materiał, jaki ptaki mogły użyć do budowy gniazda (pióra i siano). Podczas kontroli strychów również wyszukiwano gniazd lub innych śladów obecności ptaków. Ze względu na termin kontroli zwracano też uwagę na potencjalne miejsca lęgów.

Jednocześnie prowadzono inwentaryzację chiropterologiczną. Podczas kontroli wyszukiwano zarówno nietoperzy, które mogły przebywać w budynkach, jak również śladów, jakie mogły pozostawić np. odchody, wytluszczenia na belkach i ścianach. W przypadku stwierdzenia wyłącznie odchodów można na podstawie ich struktury i wyglądu oznaczyć rodzaj, a niekiedy nawet gatunek nietoperza oraz w przybliżeniu oszacować liczbę osobników korzystając z danego schronienia. Kontrole przeprowadzano zarówno na strychach jak również na zewnątrz sprawdzając elewację budynków. Ponadto sprawdzono okna do piwnic pod kątem możliwości wlotu nietoperzy do tych pomieszczeń.

Zakres planowanych prac w ramach termomodernizacji:

- wymiana wewnętrznej instalacji centralnego ogrzewania wraz z grzejnikami, zaworami termostatycznymi i automatycznych odpowietrzników na pionach;
- ocieplenie stropu pod dachem poprzez ułożenie płyty z wełny mineralnej;
- wymiana starych okien zewnętrznych na nowe okna z nawiewnikami;
- remont starych okien zewnętrznych;
- remont starych drzwi zewnętrznych.

3. Wyniki

Ptaki. Na ścianie północnej budynku nad wejściem głównym do ratusza (za ozdobnym blaszanym napisem powyżej 2 piętra) zlokalizowano stare gniazdo jaskółki oknówki (fot. 1), natomiast na lewo od wejścia głównego do ratusza znajduje się ubytek pod rynną, stanowiący potencjalne miejsce gniazdowania jerzyka (fot. 2). Podobna szczelina znajduje się w miejscu zetknięcia łącznika z murem głównego budynku ratusza – szczelina pod rynną (fot. 3). Ponadto na parapecie okna wieży ratusza (kondygnacja zegara) na ścianie południowej, za kamerą zlokalizowano gniazdo sierpówki (fot. 4). Na strychu nie stwierdzono gniazdowania ptaków.

Fot. 1. Miejsce gniazdowania jaskółki oknówki – nad wejściem głównym do ratusza.

Fot. 2. Potencjalne miejsce gniazdowania jerzyka na frontowej ścianie budynku.

Fot. 3. Otwór pod rynną w miejscu zetknięcia łącznika z głównym budynkiem ratusza – potencjalne miejsca gniazdowania ptaków.

Fot. 4. Gniazdo sierpówki na wieży ratusza – ściana południowa.

Zagrożenia:

- Planowany zakres prac nie będzie zagrażał ptakom.

Zalecenia:

- Brak zaleceń.

Nietoperze. Nie stwierdzono obecności nietoperzy na strychach oraz na zewnątrz budynku jak również śladów ich obecności zarówno z tego roku jak i z poprzednich lat. Nie stwierdzono również szczelin w elewacji budynku, które byłyby dogodnie dla nietoperzy. Okna piwnic są zabezpieczone, co uniemożliwia zimowanie w nich nietoperzy.

Zagrożenia:

- Zakres planowanych prac nie wpłynie na nietoperze.

Zalecenia:

- W przypadku stwierdzenia nietoperzy lub pojawienia się ich w trakcie remontu, skontaktować się ze specjalistą chiropterologiem w celu przeniesienia ich w bezpieczne miejsce.

Podsumowanie

Budynek jest zasiedlony przez sierpówkę. Zlokalizowano również stare gniazdo jaskółki oknówki i potencjalne miejsca gniazdowania jerzyków. Natomiast nie znaleziono śladów obecności nietoperzy.

Planowane prace remontowe dotyczące remontu budynku Urzędu Miasta zlokalizowanego na Placu Ratuszowym 58 w Jeleniej Górze nie wpłyną na populację chronionych gatunków ptaków i nietoperzy.